

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 4. II. 1950

ŠTEV. 9 (282)

Italijanska vlada slovenski manjšini noče priznati pravic

Svoječasno smo poročali v našem listu, da so odposlanci Demokratične fronte Slovencev v Italiji izročili dne 9. junija 1949 predsedstvu italijanske vlade v Rimu svojo spomenico, v kateri je bil točno orisan položaj slovenske manjšine v Italiji. Vseh osem mesecev pa so zaman pričakovali odgovora na to spomenico in tudi vsa pisma, ki jih je DFS poslala ter v njih zahtevala odgovor na spomenico, so ostala brez pozitivnega odgovora rimske vlade. Kljub važnosti spomenice pa rimska vlada ni smatrala za potrebno, da bi DFS in preko nje slovensko ljudstvo, ki se je zaupno obrnilo nanjo in pričakovalo zadoščenja svojim upravičenim zahtevam, privoščilo vsaj direkten pismen odgovor, v katerem bi jasno odgovorila na obravnavane probleme z da ali z ne. Pooblastila je goriškega prefekta, naj odgovori v njenem imenu.

24. januarja t. l. se je delegacija DFS zglasila pri prefektu, ki pa je na ves obsežni material spomenice odgovoril samo ustmeno in zelo površno. Razumljivo, da je bil ta odgovor zelo splošen in nejasen, torej tak, ki ničesar ne daje in pravi, da ničesar ne vzame. Zastopniki DFS so dobili pri prefektu vtis, da rimska vlada spomenice sploh ni proučila, ali pa je napravila to zelo površno, ker smatra, da obstoječi zakoni dovolj jamčijo enakopravnost slovenske manjšine v območju italijanske države. Pri tem pa so očitno pozabili na dejstvo, da Italija nikoli ni priznavala kakšnih narodnih manjšin in njihovih pravic ter zato tudi ni imela kakšne manjšinske zakonodaje, iz katere bi se lahko izvedelo, kako in kaj manjšina sme in kaj ne sme. Taka posebna manjšinska zakonodaja pa je pogoj za vse zakone in odloke, ki zadevajo življenje slovenske narodne skupine, kakor so jo v gotovi meri že izdali za tirolske Nemce. To

zadeva poleg goriških tudi beneške Slovence, za katere je prefekt izjavil, da je tudi zanje pooblaščen odgovoriti, pa čeprav je hkrati povedal, da ne pozna tamkajšnjih razmer, ker jih sploh ni proučeval.

Dvojna mera in enakopravnost

Govoreč o enakopravnosti državljanov je prefekt izjavil, da so v tem oziru slovensko govoreči državljani enakopravni z drugimi, da imajo enake pravice in tudi enake dolžnosti. V dokaz, da temu ni tako, so zastopniki DFS prikazali prefektu dvojno mero, ki se v praksi uveljavlja. Navedli so številne šikane varnostnih organov proti članom DFS, kjer preganjalec Slovencev in njihovi dejanski napadalec doslej niso bili niti v enem primeru primerno kaznovani. Slovenska Benečija je dejansko popolnoma brezpravna kot narodna manjšina in tudi v Gorici ne priznavajo dvojezičnosti niti pri sejah občinskega sveta in uradnih občinskih spisih.

O enakopravnosti torej ne more biti govora brez točne manjšinske zakonodaje, ki mora učinkovito za-

ščititi slovensko narodno manjšino proti uradnim in neuradnim izbruhom italijanskega šovinizma nad slovenskim ljudstvom v Italiji.

Glede gospodarskih ustanov, ki jih je fašizem ugrabil Slovincem, je prefekt dejal, da bodo morda nekoč pripravili takšen zakon o lastnini, ki je bila odvzeta po fašizmu. Pri vprašanju prosvete so delegatje DFS priznali, da je prefekt dovolil nekaj prireditev kulturnega značaja po vaseh. V Gorici pa takih prireditev ni, ker za Slovence ni dvorane, pri tem pa se vladni organi izgovarjajo, da je to zadeva privatnih lastnikov dvoran. Poglavlje zase je prosveta v Benečiji, kjer vlada proti slovenski prosveti taka gonja in načrtno oviranje, da ni mogoče dobiti v ta namen niti ene sobe, ter se poleg tega na vse načine ovira širjenje slovenske knjige in tiska na splošno.

Šole v slovenskem jeziku obstajajo na Goriškem tam, kjer so jih Slovenci ustanovili in vzdrževali sami še pred povratkom italijanske oblasti. Zato pa je tudi res, da dvanajst slovenskih in štiri mešane občine v Benečiji nimajo niti ene slo-

venske šole. Prefekt je tudi izjavil, da so slovenske šole samo za pripadnike slovenske narodne manjšine, h kateri pa ne prištevajo optantov, ker da so ti izjavili, da so Italijani in so jim kot takim prepovedane slovenske šole. Tukaj je tudi pripomnil, da slovenske šole ne bodo uzakonjene, ker velja zanje splošna italijanska šolska zakonodaja, pač pa bo izšel **verjetno** o njih pozneje kdaj pravilnik.

Manjšinska zakonodaja

Glede kake posebne manjšinske zakonodaje je prefekt izjavil, da je odvisno od parlamenta, če bo isti **smatral za potrebno o njej sploh razpravljati**. Do tedaj pa se mora slovenska manjšina zadovoljiti z že obstoječimi zakoni, ki veljajo splošno za vse državljane.

Poldrugo uro je trajal razgovor predstavnikov DFS s prefektom in poldrugo uro je pogreval prefekt stare in obrabljene fraze, da je enakopravnost slovenske manjšine zajamčena in se tudi dejansko izvaja. V resnici pa je ostalo vse pri starem. Italijanska vlada kakor tudi njen opolnomočenec goriški prefekt so spet enkrat pokazali, kako razumejo enakopravnost državljanov druge narodnosti, v tem primeru goriških in beneških Slovencev. Pogazili in prezrli so vse utemeljene zahteve DFS in raznarodovanje, zapostavljanje ter preganjanje se nadaljuje nad našimi brati na Goriškem in v Benečiji.

Francosko ljudstvo proti vojni v Vietnamu

Po vsej Franciji narašča odpor ljudstva proti vojni v Indokini. Delavstvo skuša z vsemi sredstvi preprečiti, da bi se nadaljevala kolonialna vojna. Tako so na primer pristaniški delavci v Dunkerqueu preprečili vkrcanje velike količine vojnega materiala za Indokino. Delavci tovarn Renault so izpraznili dva vagona radijskih aparatov, ki so bili namenjeni vojski v Indokini. Tudi v Marseille so pristaniški delavci odklonili vkrcanje 400 kamionov vojnega materiala. Železničarji se prav tako upirajo prevozu vojnega mate-

riala za Vietnam in orožja, ki prihaja iz Združenih držav Amerike.

Delavci vodijo ostro borbo tudi v tovarnah, ki izdelujejo vojni material, ko odklanjajo izdelovanje orožja. Zato je vlada razpravljala o tem vprašanju in sam predsednik republike Auriol je grozil delavstvu z represalijami in z odpusti. Zagrozil je tudi tovarnarjem, da ne bodo dobili novih naročil, če sedanjih ne bodo pravočasno izpolnili. S tem je le podprl protidelavsko politiko delodajalcev, ki se bodo proti delavstvu poslužili vseh sredstev, kakor na primer zaporov, odpustov, izsiljevanj itd. Auriol je žugal tudi časopisom, češ, da glede vojne v Indokini širijo alarmne in lažne vesti. Na nekem banketu na sindikatu tiskovnih agencij je ponovno napadel tisti tisk, ki obsoja vojno v Vietnamu, in dejal, da bodo vojaki dobivali orožje, dokler bo trajala vojna v Vietnamu.

Toda francosko delovno ljudstvo se ne da prestrašiti s takimi grožnjami, kar dokazuje dejstvo, da so delavci ponovno v sto in sto tovarnah prekinili delo iz protesta proti vojni. V Parizu pa je bilo veliko protestno zborovanje, ki so se ga udeležile tudi matere in žene vojakov, ki so prisiljeni odhajati v Indokino.

Parnik „Falaise“, ki bi moral že pred dnevi odpluti proti Indokini, je še danes v pristanišču La Palisse. Vkrcaje vojnega materiala samo počasi napreduje, ker vojaki, ki so jih zaradi tega poslali v pristanišče, nočejo pasti pristaniškim delavcem v hrbet in se posadka parnika še vedno protivi, da bi izvršila vkrcaje. V Marseille je prispel tovorni vlak z lahkimi vokalpniki za Vietnam, ki so jih morali že iz Le Havre in Dünnkirchena prepeljati z železnico, ker jih pristaniški delavci niso hoteli vkrcati na ladjo. Toda tudi v Marseille so železničarji in pristaniški delavci odklonili, da bi jih iztovorili, in vsi delavci transportnih podjetij so se jim pridružili.

Truman se z atomskimi bombami bori za mir

Predsednik ZDA Truman je dal ameriški komisiji za atomsko energijo naročilo, da nadaljuje s proizvodnjo atomskih bomb vseh vrst vključno tako imenovane vodikove atomske bombe, ki je po mnenju znanstvenikov doslej najboljše orožje, ki ga je izumilo človeštvo. To svoje naročilo utemeljuje Truman s tem, da se čuti odgovornega za varnost Združenih držav ter za njih pripravljeno, ubraniti se vsakega napadalca.

Atomske bombe bodo proizvajali na podlagi, ki „odgovarja ameriškim načrtom za mir in varnost“.

S tem naročilom je padla odločitev, na katero je čakala svetovna javnost z največjo napetostjo. 17. januarja je prinesel svetovni tisk senzacijsko poročilo, da stoji ameriška vlada pred pomembno odločitvijo, ali naj preide k proizvodnji vodikovih atomskih bomb, ki pre-

kažajo v svoji eksplozivni moči vse dosežanje atomsko orožje.

Vodilni politiki in znanstveniki so od takrat zavzemali k temu vprašanju, ki ga večina od njih smatra za življenjsko vprašanje človeštva svoja stališča. Medtem ko so številni učenjaki in pisatelji svarili pred proizvodnjo tako groznega orožja, so vplivni senatorji ameriškega kongresa in ameriški znanstveniki poudarjali, da vodikovo atomsko bombo brez nadaljnega lahko proizvajajo tudi druge države, zato je tembolj nujno, da prične Amerika sama s proizvodnjo tega orožja.

Svetovni tisk živahno komentira Trumanovo odločitev, predvsem francoski in angleški krogi jo imenujejo „ogromen in pomemben korak k zagotovitvi miru“. V koliko to odgovarja resničnosti, bo pokazala bodočnost, toda v preteklosti smo že ponovno videli, koliko je imperializmu dejansko na stvari miru.

Uradna razglasitev Indijske republike

Dne 26. januarja 1950 so uradno proglasili hindustansko republiko. Ob tej priložnosti so bile velike svečanosti s prisego predsednika republike Rajendra Prasada. Za to proslavo so izbrali 26. januar, ker je tega dne pred 20. leti indijska kongresna stranka prisegla v Lahoreu, da se bo borila za neodvisnost Indije.

Ob proglasitvi hindustanske republike je Pandit Nehru naslovil na narod poslanico, v kateri med drugim sporoča, da je bil smoter dosežen, uresničitev tega načrta pa daje

zadoščenje in potrebno pomoč pri nadaljnjih nalogah. V poslanici ki jo je Pandit Nehru naslovil na Indijce, ki žive v tujini, pa pravi, da si želi Hindustan prijateljstvo z narodi vseh dežel na načelu enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja.

Karachi. — Pakistansko zunanje ministrstvo je sporočilo, da je pakistanska vlada sklenila, da ne bo več priznala Kuomintangove vlade, ki se je zatekla na Formozo.

Sedanjih razmer v mlekarnah mora biti konec

Pripravljajo nov zakon za ureditev mlečnega gospodarstva

Zakon, s katerim je bila urejena obvezna oddaja kmečkih pridelkov in čigar veljavnost je potekla z 31. decembrom 1949, je bil podaljšan do 30. junija 1950. Po tem zakonu je med drugim bila urejena tudi obvezna oddaja mleka in mlečno gospodarstvo sploh, ki je, kakor sta občutila mali producent — kmet — in kosument, dajalo mlekarnam kot posredovalcem mleka med kmetom in konsumentom možnosti pritiskanja in izžemanja tisočih kmetov in delavcev v razne špekulativne namene. Po 30. juniju bi torej pri prodaji in odkupu mleka veljala in določala ceno povpraševanje in ponudba. To bi vsekakor povzročilo, da bi od trga (mest, industrijskih centrov in prometa) oddaljeni kraji stali pred vprašanjem, kako in kam spraviti v denar mleko ali njegove izdelke in si tako pridelati preprotni drobiž za tekoče gospodarske izdatke. Za kmete v okolici mesta in industrije bi seveda to vprašanje ne bilo pereče, ker bi svoje mleko tudi za naprej lahko vnovčili — vprašanje bi bilo samo več ali manj zadovoljiva cena, kar bi pri tistih nekaj litrih, ki jih oddajajo, bilo seveda odločilnega pomena. Tretjo skupino proizvajalcev mleka — to so veleposestniki — bi pa ne zadelo niti vprašanje kam z mlekom, niti ne vprašanje cene mleka, kajti oboje bi brez posebnih ovir in izgub lahko rešili, kajti veleposest pridelava dnevno več sto litrov mleka s približno isto zamudo časa in čisto z manjšimi stroški, kot kmet z 2 do 5 kravami. Če bi že sveže mleko ne mogli vnovčiti, bi brez nadaljnega sproti lahko vnovčevali sveže surovo maslo. Konsument mleka zato upravičeno postavlja zahtevo po ureditvi mlečnega gospodarstva tudi za naprej in sicer takšne ureditve, da bo zanesljivo dobil svoje potrebno mleko in ga dobil boljšega in več, kakor doslej.

Problem bodoče ureditve prodaje mleka je eden izmed problemov gospodarstva, kakor v pogledu na možnost vnovčevanja tako tudi na dobavo in na ceno mleka. Je pa to že danes in bo tudi v naprej samo vprašanje pravilne organizacije, namreč **kako in po kakšnih poteh bo prišlo mleko od producenta v roke tisočih konsumentov, ki živijo v mestih in industrijskih krajih.**

K temu vprašanju — k novi ureditvi organizacije v prodaji in odkupu mleka — leži pri zakonodaji oblasti predlog zakona, ki je v kmečkih listih predmet široke diskusije in raznih stališč. Ker pa je danes javna tajnost, da pri debatah o tem zakonu, kakor tudi o predlogu zakona ne gre za rešitev glavnega vprašanja, to je kako na najbolj enostaven način in z najnižjimi stroški zagotoviti masi producentov tako tudi konsumentom najbolj ugodne cene mleka (zagotovitev tega bi v danih razmerah zadostila tudi vprašanju produkcije na eni in potrebi po mleku na drugi strani), temveč le zato, kako bo zadoščeno veleposestnikom in njihovim interesom v mlekarnah.

Ne sme več ostati pri dosedanjih „priznanih“ mlekarnah

Kakor je razvidno iz glasila kmečke zbornice „Kärntner Bauer“ št. 1/50, stoji na čelu določb predloga navodilo, „da se mleko oddajati le priznanim mlekarnam in njihovim zbiralnicam in da sme mleko priti v prodajo le preko mlekarn“. Že samo to nam pove, da bo — po tem predlogu — v organizaciji prodaje mleka tudi po 30. 6. 1950 ostalo pri starem, kakor je bilo doslej in da se lahko še pripeti, da z oddaljenih krajev mlekarn mleka sploh ne bodo več zbirale. Torej

bo tudi še vnaprej mogoče, da bodo mlekarnne plačevale mleko, kakor bo to šlo njim v račun in da bodo tam gospodarili po svoji mili volji dosedanjji oblastniki — strankarski veljaki — kakor so gospodarili do sedaj. Da bi si to možnost tudi v resnici zagotovili, zato govori predlog samo „o priznanih mlekarnah“.

Takšne priznane mlekarnne pa so na slovenskem ozemlju samo tri in sicer v Beljaku, Celovcu in Velikovecu, vse tri v rokah OeVP-jevcev in ljudi, ki imajo tudi še drugod svoje roke navmes, da vlečejo za to bogate zaslužke. Tako je v mlekarni v Velikovecu ena glavnih oseb znani izkoriščevalec, špekulant, lažnivec kmetom in sovražnik Slovencev Josef Glantschnig, ki je med drugim še predsednik okrajne kmečke zbornice ter kmetijske in žganjarske zadruge v Velikovecu. V celovški mlekarni je odločilna oseba poslovodja mlekarnne inž. Rainer, ki stoji pod tako močno zaščito OeVP, predvsem Gruberja in Adlasniga, da ga ni mogoče odstraniti iz svojega položaja niti občni zbor, ki ga predstavlja oko-

Zahtevamo red in pravične cene mleka

Takšne razmere so za naprej nevzdržne in v takih razmerah vprašanje ponudbe in potrebe mleka ne bo zadovoljivo rešeno, pa če za to izdajo kakršne koli zakone in odredbe. Država ima nalog skrbeti za potrebno prehrano ljudstva. Za to pa ni poskrbljeno z od OeVP „priznanih mlekarn“, ki so centralizirane tako, da pride na 25 do 30 občin ena sama mlekarna, ki ima nešteto zbiralnic in oddajalnic. Tukaj potrebna zadržna misel in zavest nikdar ne moreta priti do izraza, **nasprotno se jih z izrazito špekulantskimi in izkoriščevalskimi metodami v vodstvu le še pobija.**

Tukaj je treba enkrat napraviti red. Ali n. pr. delavci v Borovljah in na Bistrici — kar predvideva predlog zakona — še naprej čakajo na do 3 dni postano mleko, ki bo prišlo iz celovške mlekarnne in ki je bilo en ali dva dni poprej pobrano pri kmetih v Rožu. Ali naj ga še naprej plačujejo po 1.40 š., medtem ko ga mlekarna kmetom plača včasih komaj po 70 gr. za liter.

Enodušna zahteva kmetov kakor delavcev more samo biti:

li 3.500 članov in ki je odstranitev inž. Rainer sklenil na občnem zboru 31. 1. 1947. Ravno primer celovške mlekarnne dokazuje, da tukaj ne gre več za mlekarske zadruge, **temveč le za navadna privatna velepodjetja, kjer je kmet samo dolžan, da plača svoj delež, da oddaja pod vsakim pogojem svoje mleko in da poleg vsega še jamči za gospodarjenje in za vse izgube v „zadrugi“.** V celovški mlekarni ima n. pr. inž. Rainer, ki ni kmet in ne oddaja mleka, 800 deležev, dočim ima 3.500 članov skupno 8.000 deležev. Torej je on s svojimi „prijatelji“ merodajni gospodar mlekarnne. Nič drugačna ni slika beljaške mlekarnne, kjer je samovoljni gospodar zadruge dr. inž. Paula, obenem tudi glavna osebnost v deželnem prehranjevalnem uradu. **O našinih plačevanja mleka in o gospodarjenju v teh dveh mlekarnah ni treba še posebej pisati, naše kmečko ljudstvo, kakor tudi delavstvo v mestih ve o tem dovolj in je tudi dvignilo že dovolj prahu proti izkoriščanju teh podjetij in špekulacijam s tako vrednim in potrebnim produktom, kot je mleko.**

Konec sedanjim metodam v mlečnem gospodarstvu hočemo resnične mlekarske zdruge, kjer bo demokracija in možna tudi kontrola članstva nad delom v zadrugi. Država naj v prvi vrsti poskrbi za materialno pomoč in podporo, da bodo kmetje in delavci lahko sami ustanovili mlekarske zadruge tam, kjer bi bile za kmete ugodne in za delavstvo potrebne, namreč v industrijskih centrih. Naj poskrbi za dobra dovorna pota iz zadnjih vasi in za potrebno strokovno izobrazbo kmečkega narajčaja, potem bo pa mleka dovolj kakor v industrijskih središčih, tako tudi v mestih.

To je po našem mnenju naloga vlade in poslancev ljudstva, ki so odgovorni za prehrano ljudstva, predvsem pa otrok in bolnih v mestih, ne pa dolge širokoustne debate in papirnati zakoni, po katerih bo ostalo vse le pri starem — pri slabih cenah producentom, pri pomanjkanju mleka v mestih in pri „skritih“ profitih podjetnikov mlekarn, kakršnega primer smo videli v inž. Rainerju.

Kako raste kmetijska obdelovalna zadruga v Kramarovicah pri Murški Soboti

Na severu, ob jugoslovansko-avstrijski meji leži kmetijska obdelovalna zadruga **K r a m a r o v c i**, ki je bila ustanovljena l. 1946. Z vsemi začetnimi težavami se je borila celotna zadruga, kakor tudi mladinski aktiv, ki je vlagal vse svoje mlade moči v delo na združnem posestvu, bodisi pri obdelavi polj ali pri gradnji združnih gospodarskih posestev. Prav zaradi zainteresiranosti in delavnosti vseh mladih in starejših združnikov je dosegala zadruga vsako leto nove in večje uspehe. Posebno velike uspehe pa so dosegli v preteklem letu.

Največji uspeh so dosegli pri pridelavi krompirja. Lansko leto so oddali za potrebe široke potrošnje en in pol vagona krompirja, letos pa kar 15 vagonov. Tudi hektarski donos žita so močno zvišali in sicer z dobrim oranjem, gnojenjem in s tem, da so sejali kvalitetno semensko žito, ki so ga dobili iz državnega posestva Beltinci.

Planske naloge dosledno izvršujejo. Posejali so vse njive, ki so bile v jesenskem setvenem planu. Traktorji niso stali niti pol ure. Če ni bilo drugega združnika, se je vsedel

sam predsednik zadruge na traktor, pognal motor in oral zemljo.

Da so združne njive obdelali vedno pravočasno je nemala zasluga mladih združnic, ki so pogosto odhajale na delo, čim se je zsvitalo in vračale s polja o mraku. Ker pride na enega delazmožnega združnika čez šest hektarjev obdelovalne zemlje so morali svoje napore, še podvojiti.

V zadrugi so močno povečali število goveje živine. Lani so imeli le 40 glav, letos pa redijo že 98 glav goveje živine. Ker jim je primanjkovalo hlevov za živino so pričeli graditi maja lanskega leta združne hleve za 60 glav živine in jih dogradili v štirih mesecih. Vsak prosti čas so izkoristili za pomoč pri gradnjah, saj so gradili celo ob nedeljah. Istočasno so tudi prenovili hlev za 30 glav živine. Precej opeke so dobili iz starih neuporabnih poslopij, ki so jih podrli. Skoraj vse gradnje so izvršili iz lastnih sredstev, in sami le nekaj strokovnih delavcev jim je pomagal o nasveti.

Ko so okoliški kmetje, ki do danes še niso stopili v zadrugo, videli vse te in še mnoge druge uspehe, so

Slovenska kmečka zveza

vabi na zaključno prireditev in razstavo gospodinjsko-kuharskega tečajja, ki bo v nedeljo, dne 12. februarja 1950, na

S U N I

Spored: 1. **Razstava kuharskih in živilskih izdelkov** odprta od osme ure zjutraj

2. Ob pol treh popoldne: **Prireditev tečajnic s petjem — kupleti — prizori.**

Razstava bo v župnišču, prireditve v gostilni Hartl. — K mnogoštevilni udeležbi vabi Slovenska kmečka zveza

Ukinitev avstrijske vize

Odbor za ustavo in upravno reformo je sklenil 4. novelo k zakonu o potnih listih, ki ima predvsem namen, olajšati potovanje v inozemstvo. Po objavi te novele avstrijski državljanji ne bodo več potrebovali avstrijske vize za potovanje v katero koli državo. Potrebna pa bo tudi nadalje še viza dotične države, v katero homo hoteli potovati.

München. — Bivši bavarski ministrski predsednik in sedanji državni svetnik dr. Wilhelm Högnier je izjavil, da nekateri bavarski industrialci ponovno aktivno podpirajo neonacistične skupine.

New Delhi. — Pod pritiskom svetovnega mnenja je bila odložena izvršitev smrtno kazni nad skupino hajdarabadskih kmetov, ki so bili obložen, da so sodelovali v vstaji. Smrtna obsodba, ki jo je izreklo naglo sodišče, bi morala biti 22. januarja 1950.

Bruselj. — Bivši socialistični ministrski predsednik in sedanji poslanec Achille van Acker je zahteval v svojem govoru pred spodnjo zbornico, da naj kralj Leopold, ki živi v pregnanstvu, odstopi v prid svojega 19 letnega sina kneza Baudouina, ker bi drugače plebiscit v vprašanju kralja ogrožal nacionalno enotnost.

Sofija. — Sobranje je 4. februarja 1950. soglasno izvolilo Valka Červenkov za naslednika umrlega bolgarskega ministrskega predsednika Vasila Kolarova. Predlog, ki ga je stavil novi ministrski predsednik Valko Červenkov, da ostane kabinet, ki je bil sestavljen 19. januarja t. l., nespremenjen, je bil soglasno sprejet.

sklenili, da bodo vstopili v zadrugo. Tako so združniki kmetijske obdelovalne zadruge Kramarovci sprejeli letos med se osem novih družin s kmetijami. Izven zadruge je ostalo le 15 družin.

Za požrtvovalno delo v zadrugi so dobili združniki priznanje. V zadrugi je tudi šest udarnikov mladincev od katerih sta dva dvakratna udarnika. Celotni združni kolektiv je dobil letos na okrajnem kmečkem festivalu v Murški Soboti denarno nagrado.

Posebno vidna je vzgoja članov mladinske organizacije, ki postajajo vedno zavednejši in se dvigajo strokovno, moralno in politično. Najboljše mladince so poslali letos v dvoletno poljedeljsko šolo Rakičani, kjer se šolajo bodoči kmetijski strokovnjaki. Dijaki te šole so napovedali tekmovanje vsem kmetijskim šolam v Sloveniji v počastitev 29. novembra, dneva rojstva mlade socialistične Jugoslavije.

Takšno je življenje v kmetijski obdelovalni zadrugi Kramarovci, ki neprestano raste, se krepi, skrbno vzgaja mlade združnike in nagrajuje njih delo.

ELIA POLIN:

STARI VOL

Kadar koli se spomnim otroških let, toplega domačega ognjišča, rojstne vasi, ki je kakor poletela na višavje, naravnost proti soacu, potočka, ob katerem smo se igrali, vstane v spominu pred menoj tudi mogočni košati živol Belča — našega starega vola.

Mnogo let je vlekel plug, ne da bi sopesel, večno molčeč s svojo volovsko dušo, in je obnemogel in se postal. Moj oče ga je vzredil iz majhnega junčka in ga poznal vse življenje, ki je poteklo v delu in vdanosti v usodo. Rad je imel tega svojega starega sotrudnika — svojega tovariša, ko ni več bil za delo, ga ni hotel prodati in ga tudi ni več mučil s delom, marveč mu je privoščil na stara leta svobodno in lahko življenje.

Ubogi Belčo, kakšen trpin je bil in kako krotko dušo je imel v sebi. Bil je najmočnejša žival v vasi. Bel kakor snežni zamet, z velikimi temnobiserimi rogovi kakor iz temne biserne malice, stoječimi v podobo lire nad čelom.

Belčo je po navadi ležal na dvorišču pod napuščem, obdan od skrbne otročadi. Negovali smo ga, ga božali, mu prinašali krme in mu krasili robove z velikimi žopki cvetja. S temi je bil podoben kakšnemu svatovskemu starešini, smešno ga je bilo pogledati, vendar se ni jezil na nas. Ta stara dobra duša nas je prijateljsko pogledovala s svojimi velikimi temnimi očmi, tako mirnimi, ljubeznivimi, pametnimi in žalostnimi, kakor da nam je hotel nekaj reči. Mi smo se zagledali vanje in ga prijateljsko vpraševali:

„Kaj je, Belčo? A? Povej, ali bi kaj rad?“

Belčo je odkimal, globoko vzdihnil in začel s svojim brezobnim gobcem počasi prežvekovati.

Obilno smo ga krmili. Kar naprej je jedel, venomer prežvekoval, pa je kljub temu bil strašno suh. Lakotnice so mu močno upadle, rebra si mu lahko preštel in kosti in pleče in vretenca na telniku so bila podobna nazobčanim vrhovom Stare Planine. Belčo je vsako jutro vstal, otrsel slamo s sebe, se oblizoval, koder je bil preležan, prišel pod napušč, se napotil k potoku in se napil. Počasi je stopal, spokojno, ravnodušno, glavo pa je nosil pokonci, kakor da se zaveda velikega dela, ki ga je opravil. In je s svojimi upadlimi lakotnicami, z lepimi rogovi, ki so jih krasili naši žopki cvetja, s svojo snežno dlako, z vso svojo mogočno gosposko pojavo vzbujal spoštovanje in je vsakdo obstal in ga gledal.

Belčo je šel k potoku, se napil in se spet spokojno vračal na svoje mesto pod napuščem, ne dabi pogledal v stran. Pod večer je spet šel sam pit, čeprav ga ni nihče poklical, ne gonil, in se je spet vrnil. Na takih majhnih sprehodih se nikoli ni zmotil v času in po njem so ljudje merili čas, kakor na uri.

Poleti smo ga katerikrat poslali z vaško živino na pašo. Ta se je razgubljala daleč po grmovju, tavela po bregovih in kamenitem svetu; vse to pa je bilo zanj pretežavno. Zvečer je zaostajal in se pozno vračal. Nekoč se je izgubil in ga je oče vso noč iskal po gozdu.

Našel ga je samega in utrujenega, ležečega nekje na poti.

Tedaj je moj oče sklenil, da Belča ne bo več pošiljal z voli in kravami na pašo, marveč s teleti. Le-ta niso hodila daleč, niso tavela po gozdovih in ni bilo nevarnosti, da bi se Belčo zgubil.

Prvi dan Belčo kar ni bil voljan iti s to neboljeno otročadjo in se je ujaljen vrnil, ne da bi stopil iz vasi. Pastirček se je zaman trudil, da bi ga odgnal s seboj. Belčo je tako ježno prhnil vanj in tako strašno nameril robove proti njemu, da se je pastirček ustrašil in ga pustil v miru. Drugi dan smo ga spet pognali. Šel je. Toda okoli poldne se je vrnil

jezen in nezadovoljen, ujaljen v svojem dostojanstvu. Teleta, ta norčava otročad z zasukanimi repi in neugnano poskakujoča, so ga ujalila s svojo porednostjo.

Po nekaj dneh je bilo konec Belčeve trdovratnosti. Vdano kakor modrijan se je vdal v usodo. Ljudje so ga prišli nalašč gledat, kadar je odhajal. Ko so se teleta zbrala in jih je pastir pognal, so stekla med oblakom prahu. Belčo je ob strani stopal vžtric z njimi kakor učitelj poleg otrok. Zdaj pa zdaj je prhnil proti kakemu razposajenemu tetetu in mu pokazal ostre zobe.

Brž ko je Belčo zgodaj zjutraj zaslišal pastirjev glas, je odšel skozi dvoriščna vrata in obstal sredi vasi, se razgledal proti zelenemu polju, koder so začeli prvi sončni žarki srkati rosne kapljice, in je dolgo ogledoval njivo, ki jo je oral, travnike, na katerih je delal in se na njih pasel, ko je bil še mlad in čvrst. Njegove vlažne oči so gledale dolgo in otožno in se niso mogle nagledati. Dihal je globoko kakor človek.

Kaj se je pač godilo v tej vdani, molčeči duši?

Nekoč je Belčo zbolel. Ni šel iz hleva, ni stopil na trg, da bi pogledal na polje, marveč je obležal. Život je bil nabuhel, dlaka nasršena, mrzlično je trepetal, oči so žalostno pogledovale in v njih se je brala bolečina. Odeli smo ga in mu polo-

žili krme, pa se je niti dotaknil ni. Ponudili smo mu vode; omočil je gobec, obrnil glavo kakor da se mu gnusi in je globoko vzdihnil. Brž smo poklicali padarja, ki je znal tudi živino zdraviti. Skrbno ga je pregledal, ga potegnul za rep, za uhlje, mu obračal parklje, naposled pa mu je po neki cevi napuhal nos hudega črnega prahu in ga pustil. Belčo je ležal nekaj dni iztrpljen, strt, in še pogledal ni ne krme ne vode, ki smo mu jo prinašali. Močno je shujšal. Život je postal raven kakor deska. Ko je pričel jesti in vstajati, se je komaj še držal na nogah.

Nekega lepega pomladnega dne — bil je praznik — so se ljudje veselili in praznje oblečeni vračali iz cerkve. V našem vrtu so se bile razcvetele slive in se med seboj spletle nasmejane kakor babice, napravljene v svate. Čez noč je rahlo deževalo. Ozračje je bilo sveže, nebo sinje in jasno. Sonce se je vzpelo nad vrhove, bleščoč, lepo, praznično, kakor da je z ljudmi vred prišlo iz cerkve.

Belčo je bil videti boljši. Veseli, da je okreval, smo mu privezali na robove velike žopke svežih kopriv, zelenja in slivinega cvetja. Ožtrigljalni smo ga in ogedili. Tovariško nas je pogledoval in zadovoljno mežikal.

Čez čas je vstal in se počasi poslovil od nas. Nato se je odpravil, trudoma stoječ na nogah, odšel sko-

zi dvoriščna vrata, takisto veličasten in lep kakor nekoč, samo da močno shujšan. Hoteli smo ga zadržati pa nam je mati rekla, naj ga le pustimo, da se sprehodi. Šli smo za njim.

Belčo se je napotil po cesti k potoku. Ljudje, ki ga že dalj časa niso videli, so postajali in rekli: „Ubogi Belčo!“

Obstal je pri brvi, se napil vode, dolgo je stal in se, kakor še nikoli, ni povrnul domov, marveč je prebredel potok in se napotil na našo bližnjo njivo. Na kateri je šla rž pravkar v klasje in se je iz njenih valov oglašala prepelica in so nad njo poletavali drobni metulji. Belčo je obstal ob njivi, jo pogledal kakor nekaj znanega, bližnjega, in pomulil z obronka nekaj trave. Nato je stopil kakšne dva, tri korake in se iznenada ves zamajal in se zgrudil z bolestnim, globokim vzdihom. Preplašeni smo hiteli domov povedat.

Ko smo se z očetom vrnili, je ležal Belčo mrtev ob njivi, z glavo položeno na cvetna tla, oči široko odprte proti sinjemu nebu, žalostne, molčeče in lepe, vendar že slepe.

Tako je umrl ta stari delavec, ta naš molčeči prijatelj.

Starega vola smo pokopali, kakor pokopljemo človeka, v globok grob poleg njive, katero je nekoč oral in kamor je prišel položiti svojo trudno glavo. Na tem grobu, obdanem z belim kamenjem, poganja spomladi gosta trava.

Kraj, kjer je ta osamljena gomila, so ljudje krstili za „Belčov grob“.

In vse do današnjih dni, kadar koli obiščem svojo vas, nikoli ne pozabim obiskati dva dragega groba, materinega in Belčevega.

ROD NA VERIGI

(Odlomek iz solčavske zgodovine)

Kakor da se je uneslo močno neurje, se boži sinjina poznega poletja nad belimi solčavskimi planinami, nad Logarsko dolino, nad Robanovim kotom, nad starim orlji gnezdom Solčave, ki tihotna v svoji ožganosti in v obnovljenem življenju počiva v skalnatem gnezdu pod Raduho in Olševo. Požgane domačije in skalnata zaklonišča nam še govore o besnenju fašistov, pa o partizanskih tehnikah in bolnišnicah. Kako živ je še spomin na prihod izčrpane štirinajste divizije! Mogočna lišina, ki gospoduje nad tem planinskim svetom, pa polagoma že zagrnja s kopreno zgodovine epopejo, ki je med vojno tekla v Solčavskih planinah.

Se spomnim, da Solčava ni prvič kljubovala pritepenim nasilnikom iz doline. Svoboda je Gorjancem v krvi kakor rezki zrak in široko razliti sončni blišč, brez nje ni življenja kakor zanje ni sveta, če jim vzameš razgled z višav. V to orlje gnezdo so se kdaj že zatekali slovenski fantje iz štajerskih in kranjskih krajev, da so se odtegnili okrutni vojaščini. Čez Skarje in Kamniško sedlo so prihajali fantje zlasti iz kamniškega okraja. Ne cesta ne kolovoz nista držala Solčavo, kmetje pa so radi sprejeli begunce, ki so poprijeli za najtrše delo. Mnogi se niso nikoli več vrnili v puščobni, nasilja polni dolinski svet. Tu so ostali, tu se ženili, tu kmetovali, čredili in drvarili.

„Pa še kaj pomnite solčavski punt?“ vprašam starega gorjana

„Se, se, pa le bolj po malem. Pravijo, da je listo v knjigah napisano.“

Res je zapisano to in ono. A tole je odlomek iz solčavske zgodovine, ki v celem še ni napisana. Pripoveduje o solčavskem punku, ki je pred počilimi sto leti odmeval daleč v razburjene nemške kraje.

Sedemnajstega decembra 1851. l. je nastalo v majhnem koroškem trgu Železni Kapli hudo razburjenje. Okrog poldne je bil prišel star berarč povedat: „Visoko v hribih leže

trije mrtvi ali napol mrtvi orožniki; napadli so jih uporniki, dezertjerji.“ Brž je pohitela proti Solčavi gruča reševalcev z varnim spremstvom. Po napornem potu so našli orožnike, ki so ležali domalega že dvanaest ur v snegu in strupenem mrazu. Ranočelnik Miha Tanzer iz Kaple jim je uro daleč do sani in jih pripeljali v Kaplo.

Kaj se je zgodilo?

Orožništvu, ki je bilo že nedavno prej ustanovljeno, je bilo v teh krajih naročeno, zatreti begunstvo. In tako so odšli 16. decembra trije orožniki iz Dobrle vasi na Koroškem iskat nekega begunca. Prijeli so ga že pri kmetu Prodniku nad Solčavo, kjer je pravkar sedel sredi družine pri kosilu. Gnali so ga s seboj v Smotnikovo gostilno v Solčavo. Ko so dolgo popivali, jih je župan posvaril: „Rajši ga izpustite, drugače bo slaba.“ Orožniki pa nič in nič. Pozno so odšli nazaj proti Sv. Duhu, zajeli spotoma še dva dezertjerja, tretji pa je srečno pobegnil pred streli. S tremi aretiranci so orožniki prenočili pri kmetu Rogarju.

Naglo je šla tisti večer po hriboviti okolici novica, da love orožniki begunce. Že se je blizu Rogarjeve domačije zbralo pet in dvajset fantov, med njimi šest Solčanov, drugi pa so bili s Kranjskega in Koroškega. Janez Glavač, brat onega, ki je užel strelom, je pozval fante: „napadimo žandarje v hiši.“ Pa je neki fant rekel, da bodo orožniki streljali. Le naj, je odgovoril Glavačev Janez in zatrdil, da bo že pripeljal čarovnika, ki bo zagovoril žandarje puške, pa ne bodo nikogar zadeli. Punt je bil sklenjen. Toda kmet Rogar je fantom sporočil: „V moji hiši ne hoste nikomur storili nič žalega, drugod me pa ne briga.“ Fantje so potem prenočili v ovčjem hlevu na šentlenarškem selu, že na koroški strani, in čakali žandarjev.

Žandarji so bili ponoči opazili, da postopajo sumljivi ljudje okrog hiše, in so slišali skrivno šušljanje Rogarjevih. V zgodnjem jutru so se podvžali, da čimprej zapuste nevarno

okolico. Sedemnajstega decembra še pred četrto zjutraj so krenili vsak s svojim jetnikom na pol. Tedaj je smuknila iz Rogarjeve hiše dekla in stekla k ovčjem hlevu povedat fantom: „So že na poti.“ Janez Pavlič je prevzel poveljstvo in povedel fante po bližnjici do tesne soteske, skozi katero drži steza dalje na Koroško. Poškrili so se za drevjem.

V trdi temi, po škripajočem snegu so se približali orožniki in aretiranci. Nad ozko sotesko se je oglašil divji krik, nato vpitje, z vseh strani so planile temne postave iz noči nad orožnike in jih na vso moč bile s cepini, poleni, gorjačami. Žandarji so streljali, razvila se je huda bitka. En napadalec je padel, dva sta obležala ranjena; kmalu so tudi vsi trije žandarji podlegli premoči in obležali ranjeni v snegu. Napadalec so osvobodili ujetnike, odnesli ubitega tovariša in oba ranjenca, zbežali čez sedlo v Solčavo in se ustavili v neki hiši. Berač, ki je sedel za pečjo, stari Fajdl, se je skrivaj splazil iz hiše, šel pogledat na kraj napada, nato pa v Kaplo povedat, kaj se je zgodilo. Veselil se je nagrade.

Ker je bil napad na koroških tleh, so koroška oblastva uvedla preiskavo. Odrejen je bil koncentričen pohod vojaških kolon proti Solčavski kotlini, žarišču upora. Wimpffenovci in graničarji iz Broda pa čete orožnikov s Koroškega in Kranjskega, vsega skupaj kakih šest sto mož, je lezlo po belem snegu in v hudem mrazu čez planine v Solčavo. In so jo zasedli, dokler ne iztrebijo vseh skrivališč. Dvajsetega decembra 1851. leta je bilo v Solčavi razglašeno obsedno stanje. Star žandar, ki je malo prej postal poročnik, je sestavil in razglasil obsedno naznanilo. Župnik Janez je razglas poslovenil sredi zbranemu ljudstvu, vpričo vojakov in žandarjev. Potem se je pričel veliki lov. Tri sto osumljencev so polovili po skrivališčih in kmetijah in z njimi napolnili vojaške zapore v Celju, v Celovcu, in Ljubljani. Poprej (Nadaljevanje na 4. strani)

RDEČE HLAČE

...PEN ČILIN:

„V vasi An-cu je nastal mrzlični preplah, ko so začele žene zamenjati svoje rdeče hlače z drugobarvnimi oblekami.“

„To je bilo takrat, ko se je raznesla vest, da pridejo v vas Japonci, ki so pred dvema mesecema zasedli deželo. Ljudje so se takrat tako ustrašili njihovega brezsrčnega divjanja, da so nekateri celo bežali pred njimi. Zdaj, ko so se ljudje vračali na svoje domove in popravljali škodo, ki jim jo je povzročila soldateska, se je znova razneslo, da bodo Japonci prišli v vse kraje okoli železniške proge, češ da bodo vzdrževali red in varnost. Prišli so že v sosednjo vas, kjer so, kot se je govorilo, izvršili nezaslišno dejanje nad osemletno dekllico. Novica, da so tu, se je raznesla po vasi popolne tistega dne, ki je prišlo na občino anonimno pismo, ki ga je pisal najbrž kakšen kitajski konfident. V njem je stalo, naj prebivalstvo brez razburjenja in izgrediv sprejme „cesarsko vojsko“, ki bo vkorakala jutri, da vzpostavi in ohrani red, sicer se v nasprotnem primeru lahko zgodi, da bodo vojaki vso vas zravnali z zemljo. V splošnem preplahu so se jele ženske brezglavo „modernizirati“. Postrigle so si kite in preoblačile svoje rdeče hlače.“

Mlada žena Kuan Siao-Šuana, ki je bila žele tretji mesec poročena, se jim je nekako najtežje odpovedala. Njene rdeče hlače so bile najlepše v vsej vasi. Še zmeraj so bile cele in čiste, prav take, kakor nove. Ne, da bi se bilo težko ločiti od poročne obleke, stvar je bila v tem, da jih ni imela s čim zamenjati, kajti pred dvema mesecema, ko je bežala pred Japonci, je na poti izgubila svojo in celo nekaj moževе obleke. Ko se je vrnila v vas, je od sosedov dobila nekaj kosov perila, čevlje in dva para nogavic, toda niti najmanj ji ni prišlo na pamet, da bo v kratkem potrebovala tudi drugo obleko, ki ne bo bodla v oči tako močno kot njene rdeče hlače.

V stiski se je zatekla k svojim domačim, da bi ji našli kakšno staro obleko; ko se je odpravila z doma na pot, se je že mračilo. Vrnila se je šele pozno ponoči in seveda — brez obleke. Vsa obupana je sedla doma k mizi in se udala usodi.

Takrat se je vrnil domov iz občine njen mož, ki ta dan sredi obilice posla ni imel časa misliti na ženine rdeče hlače.

Prišel je z občine; bil je otožen in nekam žalosten; ko je zagledal svojo potrto ženo, mu je v hipu padlo nekaj v glavo. Urno se je odločil za svoj sklep, slekel svoje črne hlače, jih vrgel ženi na kolena in velel: „Obleči to!“

Žena ga je začudeno pogledala.

Pokimal ji je in ponovil glasneje:

„Obleči, pravim!“

Poznala ga je in vedela, da ne bo nič opravila, če mu bo oporekala; zato je ubogala.

Zamenjala sta tudi oba suknjiča: on je vzel njenega zelenega, ona pa je oblekla njegovega črnega.

Ko je videla, da se mož spet spravljaja z doma, je začela jokati. Toda on jo je le strogo pogledal, se na vratih za hip ustavil in ji rekel: „Spat pojdi! Jutri zarana se vrnem.“

Naslednji dan je bila „cesarska vojska“ že navsezgodaj v vasi. Prišlo je enajst mož, ki pa so imeli le deset konj, kajti konfident, Kitajec, ki je bil z njimi, je prišel peš. Takoj so začeli izvrševati svoje naloge, se pravi, „vzpostavljati red“, in konfident jih je peljal na občino, kjer je ukazal županu, naj jim postreže s čajem.

„Cesarska vojska vam ne bo ničesar vzela po sili. Dali ji boste samo nekaj hrane.“

„Dobro.“

„Cesarska vojska vam ne bo ničesar ukradla. Predno pa vam bo obrazložila pomen svojega prihoda, morate prinesiti nekaj zelja.“

„Dobro.“

„In nekaj repe.“

„Prav.“

„In sto svežih jajc.“

Županu se je zmračilo čelo, pomislil je in tudi na to vprašanje odgovoril suho, s polglasnim: „Prav.“

Medtem ko so konji teptali gredo pred občinsko hišo, so Japonci z vso slastjo jedli, kar jim je v hitrici zbral in prinesel župan. Trije od njih pa so se nekam izgubili. Kot so pozneje pravili ljudje, so jih videli na vaških vrtovih, kamor so šli krast sadje.

Ko so se vojaki najedli, je začel narednik konfidentu nekaj pripovedovati. Ta se je obrnil k županu in rekel: „Čas bo, da začnemo. Daj znak z gongom in ukaži, naj se zbere vsa vas.“

Iz osemdesetih hiš, kolikor je štela vas, je prišlo približno osemdeset ljudi. Več kot pol od teh je bilo otrok, ki so jih vaščani nagnali zato, da bi se z njimi izpolnilo število. Pred občinsko hišo pa je bil pripravljen koš zelja, koš repe in sto jajc.

Narednik je stopil na stopnice in začel govoriti po japonsko, a konfident je prevajal njegove besede v kitajščino: „Cesarska vojska ni še nikoli doživela poraza. Nepremagljiva je. K vam ni prišla radi tega, da bi zaslužnili in uničila vaše ljudstvo, temveč zato, da bi ga varovala... Osmo komunistična armada je sestavljena iz najzloglasnejših kitajskih banditov. Če boste od danes

zanaprej slišali kaj o teh banditih, morate to takoj sporočiti cesarski vojski.“

Nato se je začela vrsta vprašanj in odgovorov:

„Ali ubija cesarska vojska?“

„Ne!“

„Ali krade?“

„Ne!“

„Požiga?“

„Ne!“

„Se bojite cesarskih vojakov?“

„Ne, ne bojimo se!“

„Zakaj pa potem ostanete mirno v vasi, kadar pridejo banditi, in bežite, kadar se pojavijo naši?“

Molk.

Narednik je uvidel, da je čas končati.

„Kadar bodo spel prišli naši, takrat ne smete bežati. Mar ni bilo danes vse v redu? Mi nikomur ne storimo žalega, kdor ni kriv.“

Pripravili so se za obed. Sočivje in jajca so bila pripravljena. Toda onih treh še zmeraj ni bilo od nikoder. Narednik je velel konfidentu, naj vpraša ljudi, če so jih morda kje videli ali če kdo ve, kam jih je neslo. Toda nihče mu ni znal nato odgovoriti.

Tedaj je župan razposlal po okolici nekaj ljudi, ki pa so trdili, ko so se vrnili, da niso videli nikogar.

Šel jih je iskat sam. Lepotica, žena Kuan-Saio-Šuana jih je prav gotovo zvalila s svojimi rdečimi hlačami. Tako si je mislil in jih je šel iskat h Kuanu. Siao Šuan je sedel v kotu in župan se mu je na glas zasmejal:

„Haha, hah! Nikoli bi si ne mislil, da si tak junak! Skrivaš se kot kak-

šno dekle. Povej, kam je zvalila tvoja žena one tri vrage?“

Komaj je utihnil, je že opazil, da se ni znesel nad možem, temveč nad njegovo ženo. Jezen in hkrati tak, da bi se najraje samemu sebi na ves glas zasmejal, je brez besed zapustil hišo in odšel drugam.

Toda uspeha ni imel. Razburjen se je vrnil na trg pred občino, kjer so vojaki in množica še vedno nestrpnost čakali onih treh. Zdelo se mu je, da so se sama nebesa zaklela proti njemu in rajši bi bil tepen, kakor da je moral iskati vojake.

Tedaj se je začelo v množici nenadoma potajeno šepetanje.

Na cesti so ljudje zagledali nekaj ljudi, ki so vlekli s sabo petnajstletnega dečka in kričali: „Ta ve! Ta ve!“

„Ali veš, kam so šli vojaki?“ ga je vprašal konfident važno in strogo.

„Videl sem jih na cesti proti vzhodu, kako so tekli, kar so jim noge dale, za dekletom v rdečih hlačah in se mi izgubili spred oči.“

Konfident je besede prevedel naredniku, ki je divje zaklel in nekaj zamrmral. Njegove besede so se v konfidentovih ustih spremenile v:

„Da mi takoj pripeljete to deklino v rdečih hlačah!“

Ljudje so se začudeno spogledali.

Tisti hip je eden izmed njih pogledal proti jugu in opazil nekaj, kar je pritegnilo pozornost vseh:

„Tamle gre dekle v rdečih hlačah!“ se je zaslišalo od vseh strani.

Z južne strani je prihajal nekdo, ki je bil oblečen v rdeče hlače. Skoraj tekkel je. (Kam se mu tako mudi, so se ljudje spraševali). Še bolj pa jih je iznenadilo to, da so tik za onim v rdečih hlačah zagledali skupino partizanov, ki so se bližali z vso naglico.

„Tamle gre ona v rdečih hlačah! Pogledajte jo, tamle je!“

Sedmorica vojakov cesarske vojske se je pognala na konje in zbežala ne da bi ji prišlo na misel zelje in jajca. Pustili so tudi tri konje in tri puške. Tudi konfident se je pognal na konja, toda ko mu ni uspelo skočiti nanj, je urno stekel za bežečimi vojaki. A pobegniti ni mogel. Mladi Kuan Pei-Sui, eden od prijateljev Kuan Siao-Šuana mu je zastavil pot, ga zgrabil za vrat in privlekel nazaj. Čez trenutek nato je že prišel možki v rdečih hlačah in tik za njim njegovi tovariši, toda tistim ki so ga želeli videti, ni mogel več ustreči: zbežali so. Pokazalo se je, da človek v rdečih hlačah ni nihče drugi kot Kuan Siao-Šuan, ki je nosil ženo obleko.

Dobro uro kasneje se je pomikala dolga vrsta ljudi in živine proti bližnjim gozdovom. Mule, osli in voli so nosili težke tovore, medtem ko so imeli možki in ženske na hrbtih cule z obleko in najnujnejšim, kar so vzeli s sabo od doma.

Kuan Siao-Šuan in njegova mlada žena sta stopala vstric. Od daleč bi lahko vsakdo razložil, da sta mož in žena, toda kdo je eno in kdo drugo, tega bi ne mogel ugotoviti; ko sta se spravljala, nista imela časa misliti na to, da bi se preoblekla.

Zvečer je slišal Kuan Siao-Šuan v partizanskem taborišču, da bo dobil pohvalo. Stopil je h komandantu in ga prosil:

„Poslušaj, komandant, ničesar mi ni treba, samo... drugo obleko mi dajte.“

Poveljnik se je nasmehnil, kajti želel je, da Kuan Siao-Šuan ne nosi ženine hlače.

Siao Šuan je dobil drugo obleko. Ko se je preoblekel, je očistil in sprašil ženin suknjič in hlače ter ju zavel skupaj.

Z zavitkom pod pazduho je šel poiskat ženo, ki je bila med ženskami, ji položil obleko na kolena, jo udaril po rami in ji smeje rekel:

„Na, spravi jo za lepše čase.“

ROD NA VERIGI

(Nadaljevanje s 3. strani)

so jih pretepali in tlačili v začasni zapor v Solčavi. Ne le Solčavskega župana, pognali so tudi mnogo starih mož s samotnih kmetij daleč od bojišča, jim zvezali roke na hrbtu, jih sklepali v dolgo verigo. In tako je rod na verigi nastopil svojo težko pot, v mrazu in snegu, po ozki gazi čez planine, v Kaplo in dalje. Žene, otroci, vse, kar ni bilo uklenjeno v dolgo kolono aretirancev, je jokalo, da nikoli tako.

Strogost pa ni nič pomagala. Pravi napadalcevi niso in niso iztaknili. Šele junija 1852. leta je prišel tisti fant, ki je bil na roki ranjen, pred kazenskega sodnika v Kapli in je izdal tovariše. Iz Luč je bil doma. Natančno ob obletnici napada je bila pred delnim sodiščem v Celovcu glavna razprava proti osim udeležencem napada. Obtožnica jih je dolžila zločina vstaje in hude telesne poškodbe. Sodba: Janez Pavlič osem let, Janez Glavač šest, Miha Podbrežnik štiri, Janez Gerbec, Janez Pogorevcnik in Matija Jergič vsak na tri leta. Matija Podbrežnik in Ignac Stifter na eno leto in pol. Več njih je kmalu pomrlo v ječi, kako boš ukrotil orla v kletki! Vrsto fantov, ki ne niso bili pri vojaki in jim zato še niso mogli soditi kot dezertarjem, je pa tri in dvajsetega marca 1852. leta sodil okrajni sodnik Kronabethvogel, slovenska grča z nemškim imenom, ki je še dolgo živel v spominu splavarjev in gorjancev. Sodna praksa tiste čase še ni poznala poenostavljenega postopka, pač pa

je Kronabethvogel poznal svoj posel. V eni uri je zaslišal vseh šestnajst obtožencev. „Zakaj si se skrivaj?“ — „K soldatom nisem maral.“ — Vsi tako. Zato je sodnik sestavil tri strani dolg zapisnik in vse enako obsodil: štiri in dvajset ur zapora, poostrelega s postom. Tako je preprosto rešil tudi vprašanje prehrane svojih obsojencev.

Ranocelniku Mihi Tanzerju iz Kaple so sporočili cesarsko priznanje in mu podelili 200 goldinarjev nagrade. Predlog za nagrado je bil med drugim utemeljen z odstavkom: „... ker je c. kr. žandarmerijska uprava pri tukajšnjem prebivalstvu trn v očeh, je Tanzer za dejansko udeležbo in s podpiranjem žandarmerije izgubil zaupanje prebivalstva in si s tem škodoval...“ — V nemških listih je odmeval solčavski punt kakor zgodbe z divjega zapada. „Deutschlands grösste Räuberburg“ — je pisal list „Gartenlaube“. Našel se je mož, ki je z divjimi izmišljotinami opisoval „največji roparski grad Nemčije“, sebi v naslodo, svojim rojakom v razburjenje in slovenskim rodovom v bridek posmešek.

Planine molče v sinjini poznega poletja. Ko ugaša dan in se v pomenkah samotarskih gorjancev utrinjajo spomini na minule čase, zaživi v tebi prava zavest svobode, ki je v gorskih krajih večna in neoskrbljiva. V nji se vrsti in sklepa rod za rodom kakor člen za členom na neskončni jekleni verigi časa.

T. Robnik

Po naši zemlji

Dobri ves. V nedeljo, 22. januarja t. l., so naši domači igralci spet enkrat igrali in sicer igro iz današnjih dni „Pot do zločina“. Igra nam ponazarja vse gnulobo sistemo, ki llaži delovne ljudi in nam kaže, da vodi pot do hitrega obogatitja samo preko zločinov in mrličev ter da je bogat velikaš tudi zaradi zločinov skoraj nedotakljiv, tako od strani posvetne, kakor cerkvene oblasti in se mu vse klanja kot maliku. Navzoče ljudstvo je vso globino drame razumelo ter je igra brez dvoma napravila na vse globok vtis. Priznali pa moramo tudi igralcem, po večini mladim moškim, da so se pri naštedenju vlozi, ki nikakor niso lahke, potrudili, ker so igrali pravi dobro in v splošno zadovoljnost vseh navzočih.

Št. Janž v Rožu. Po zaključnem smučarskem tečaju v št. Janških Rutah je bila v nedeljo, dne 29. januarja t. l. smučarska tekma, ki se je udeležilo 28 tekmovalcev. V vrstah pionirjev je dosegel prvo mesto Švajger Rupič in med mladino Ineko Hanzej. Po tekmi je bil miting pri Tišlerju. Več o tečaju, tekmi in mitingu v „Mladi Koroški“. Slovenska fizikturna zveza se tem potom prav posebno zahvaljuje tov. Gabrijeleu Floriju za trud in tov. Kuhlnovi Naniji za dobro kuhinjo.

Škofji dvor. Petletna Johana Küblerberger se je nahajala nekaj minut sama, v sobi. Medtem je prišla preblizu ognjišča, kjer se ji je vnela volnena obleka. Deklica je tekla kol živa baklja na prosto. Drugi stanovanci so sicer takoj prihiteli na pomoč, toda bilo je že prepozno, ker je utrpela opekline tako težke stopnje, da je po prevozu v bolnico svojim poškodbam podlegla.

Ribnica. Na cesti v Ribnici ob Vrbskem jezeru sta se pred nekaj dnevi nahajali dve ženski in se pogovarjali v našem lepem slovenskem jeziku, ki ima na Koroškem že od davnih dni domovinsko pravico. Tisti čas so se neki ljudje pripeljali z

limozino in pri njih ustavili, očitno so hoteli kaj vprašati. Toda, ko so slišali, da sta ženski govorili slovensko, je eden zavpil: „Vas bo vse skupaj Tito vzel“. Ko so jih vrle ženske nato vljudno opozorilo, da lakšen izbruh sovražstva ni olikan, je eden izmed onih prav „olikano“ izjavil: „Če ste olikani, morate nemško govoriti“.

Komentar nepotreben.

Šmartno. Pri Fischerju v Šmartnu, to je med Rudo in št. Petrom, je tovariš Vinko Prajner organiziral 8. januarja tega leta igro „Sv. Trije

kralji“ in sicer popoldne za otroke in zvečer za odrasle. Zanimanje je bilo velikansko, ker tukaj že dalj časa ni bilo slovenske prireditve. Že popoldne je bila udeležba obilna, zvečer pa kakih tristo ljudi sploh ni prišlo v dvorano. Vsi okoliščani se Vinkotu Prajnerju zahvaljujemo za trud in za lep popoldne in večer, ki nam ga je pripravil.

Celovec. V Celovcu je nastopil nov italijanski konzul, KAV, Diego Soro, namesto dosedanjega KAV, Puri-Purinjia, ki je bil kot svetnik poslaništva premeščen v Bukarešto.

Na železniškem mostu pri Tinjah - Kamen

Že poldrugi mesec ustavljajo vlake pri železniškem mostu Tinjah — Kamen. Uvedli so prestopni promet. Železniški promet čez most so ustavili, ker vzdržnost mostu, ki so ga zgradili leta 1946, ni bila več zajamčena. To stanje bo trajalo še nekaj časa, vso zimo. Gotovo prav prijetno za potnike, ki morajo v mrzlih zimskih jutrih, posebno že kadar mete sneg in brije veter, delati ta jutranji šport. Tako se vleče žalostna procesija čez most posebno zdaj, ko je nastopil hud mraz, med temi stare mamice in bolečni ljudje s svojo prtljago. Tudi vagoni so skrajno slabo zakurjeni in po večini nerazsvetljeni. Sploh pošiljajo

v ta del dežele najslabšo železniško garnituro. V vojnem času bi to razumeli, toda pet let po vojni ne moremo nikakor razumeti, da država za naše kraje nima denarja, kakor je izjavilo ravnateljstvo zveznih železnic v Beljaku, da zato dozdaj niso zgradili poštenega mostu, ker ni bilo denarja. Potniki se upravičeno razburjajo in so ogorčeni nad takimi razmerami ter se sprašujejo, zakaj železniška uprava tega ni ukrenila že v poletnih mesecih, oziroma pet let ni mislila na potrebo, da bi zgradila varen in trpežen most, to se drugod razmetava denar za vse mogoče in nemogoče, manj važne stvari.

Mnogo dima

Avstrijska tobačna režija navaja, da so v letu 1949 prodali 4716 milijonov cigaret, mesečno okoli 312 milijonov. Državna blagajna je pri tem vtaknila lepo vsoto 920 milijonov šilingov v žep. Lahko si vsak, ki pokadi okoli 20 cigaret na dan, izračuna, koliko je plačal, če stane cigareta povprečno 25—30 grošev.

Objava

Slovenska sekcija zveze bivših političnih internirancev in obsojencev opozarja vse bivše internirance in KZ-larje, partizanske invalide, izseljence ter žrtve fašizma, da je ministrstvo za socialno oskrbo podaljšalo rok za vlaganje prošnje za izstavitev uradnega potrdila po § 4 (Amtsbescheinigung) oziroma izkaznice za žrtve (Opferausweis) **do 31. marca 1950.** Torej, kdor še ni napravil tozadevne prošnje, naj se takoj javi na sekretariatu Slovenske sekcije zveze bivših polit. internirancev in obsojencev, v Celovcu, Salmstrasse 6, kjer dobi vsa podrobnejša pojasnila in potrebne formulacije.

Hkrati ponovno opozarjamo, da je na podlagi 4. novele zakona o oskrbi žrtve (Opferfürsorgenovelle) krog upravičencev na uradno potrdilo **znatno razširjen.** V ta krog spadajo predvsem osebe, ki so bile zaradi porekla, vere ali narodnosti od nacistov zaprte, čeravno se niso aktivno udeleževale. Poleg tega pa priporočamo **vsem tistim, katerim je bila vloga svojčas odklonjena, da na podlagi 4. novele ponovno zaprosijo za uradno potrdilo oziroma izkaznico za žrtve.**

Marca na Planico!

Kakor lani bo tudi letos izlet članov ZMSK na mednarodno skakanje! — Lahko se prijavi-jo tudi drugi. Prijave do 15. II. 1950 in dokumente

domovinski list
osebno izkaznico (Identitätsausweis)
bivalžno potrdilo (Aufenthaltsbescheinigung)
Krstni list

sprejema Pokrajinski odbor Zveze mladine za Slovensko Koroško, Celovec, Salmstr. 6

Slovenska fizikturna zveza

Okrajna fizikturna sekcija
BOROVlje
vabi na

SANKARSKO TEKMO

ki bo v nedeljo, dne 12. februarja 1950 ob 14. uri v **Selah** — Zgornji kot. Start od Marjarjeve hube.

Prva nagrada sanke in druge tepe stvari.

Okrajna fizikturna sekcija
Borovlje

SLOV. FIZIKTURNA ZVEZA

naznanja
da se bo pričel

II. SMUČARSKI TEČAJ

dne 9. februarja 1950 pri Biceljnu v Rutah pri Bistrici. — Tečaj bo trajal do 11. februarja in 12. februarja bo tekma, nato pri Biceljnu objava rezultatov in prosta zabava.

Slovenska fizikturna zveza

PREŽIHOV
VORANCI:

POŽGANICA

Natakarica se je delala, kot bi gosta niti ne zapazila, in je začela obdelovati glinasto peč v kotu. Rozej je dvakrat poskusil načeti pogovor z deklino, a ni prišel nikamor.

„Menda kura že spi!“ je rekel sam pri sebi. Ko se je razgledoval po mračni sobi z nizkimi, zamreženimi okni in z dolgimi, starimi mizami, je odkril na zidu zelen lepak z napisom: „Rettet Kärnten!“ (Rešite Koroško). Dvignil se je, pristopil in ga z navdušenjem prebral. Lepak mu je žel k srcu: kako jasno je govoril o položaju na Spodnjem Koroškem, o tolpah Srbov, ki so vdrla v to ozemlje, z namenom, da odtrgajo te lepe kraje od skupne matere Koroške in jih podjarmijo balkanskemu barbarizmu...

Besedilo lepaka ga je napolnilo z novim ognjem. Ni se mogel več vzdržati. Obrnil se je k zaspani natakarici in ji rekel:

„Prihajam iz zasedenega ozemlja!“

Deklina se ni niti zdaj pošteno

zganila. Zdelo se je, da ji je to, kar ji je povedal, popolnoma vseeno. Komaj je okrenila glavo, ko je zini-la:

„Vsak dan prihajajo od tam!“

Potem je nadaljevala z delom.

Rozeja je taka brezbriznost zapelka. Hotel je plačati in oditi, ko je vstopil iz ozadja krčmar z zaspanim licem.

„Dobro jutro! Je mrzlo, kaj?“ je pozdravil gosta.

„Da, brije!“ je odvrnil Rozej.

Potem je pristavil:

„Tu pri vas je bolj mrzlo, kot doli pri nas!“

„Odkod pa prihajate?“ se je zastavil čmerikavi ded.

„Iz zasedenega ozemlja, iz meziške doline!“

„A!“ — — — je zazijal krčmar, ne da bi se mu poznalo, da ga je to kaj prijelo.

Rozej pa je hitro nadaljeval:

„Pobegnil sem od tam, ker ni več mogoče vzdržati! Ko bi vedeli, koliko ljudstvo trpi!... Sama srbska

banda gospodarji. Domačine preganjajo, delavske zaupnike zapirajo!“

Krčmar tudi zdaj ni spremenil lica; po kratkem premolku je dejal:

„Toda jesti imate dovolj tam do-li?“

„Jesti? ... Kakor se vzame! Ni tako, kakor bi kdo mislil. Tiste pričakovane poplave moke in masti iz Slavonije ni. In potem je tako: če nič ne zaslužiš, ne moreš kupiti. Tovarne in rudniki gredo pa šepavo. Prišlo je nekaj novih inženjerjev in uradnikov, ki pa nič ne razumejo. Vse ho propadlo!“

V kratkih stavkih je Rozej Klemen izpovedal vso bol, ki ga je bila pregnala od doma, pri tem ga je nakopičena strast gnala tudi v pretiravanje.

Čmerikavec ga je mirno poslušal ter si grizel ustnice. Ko se je dvakrat, trikrat prestopil po sobi, je razkoračen zarežal proti gostu:

„Slabo pri vas, slabo tukaj, slabo povsod! Tukaj se tudi ne cedita mleko in med! Če bo šlo tako naprej, bomo kmalu zagagali. Štiri leta je trajala vojna, a zdaj, ko je konec, imamo fronto pred nosom — na Krki! To se imenuje konec vojne? Kaj? ... Fej — — —“

Stari se je tako razburil, da je Rozej osupnil; kakor razjarjen merjasec je sekal sem in tja po sobi, iz ust pa je bruhal vse bolj nerazumljive psovke. Rozej je skušal pojasnjevati:

„Kdo pa je temu kriv? Srbi! Kdo je vdrl na Koroško? ...“

Krčmar ga je srdito prekinil:

„Srbi naj me v uho pišejo in vsi listi vindišarji z njimi vred! — Me ni je vseeno, kdo je kriv, da smo zdaj na slabšem kot pa med vojno. Toda tiste, ki so temu krivi, je treba pobesiti! Zakaj se ne napravi že enkrat konec tem homatijam. Tako ali tako! Prekleta antanta — kje si? Na Krki je zdaj fronta...“

Rozej je sprevidel, da se s starcem ni mogoče pomeniti, zato je plačal in odšel. Ko je bil zunaj na cesti, si je rekel:

„Teja medveda si je pa le treba zapomniti!“

Tako prvo srečanje s celovskim prebivalstvom ga je precej pokropalo; taka hladnost, taka zadržanost proti njemu, ki prihaja iz sovražne dežele in nosi svoje srece na rokah.

Zdaj je bila ura že deval, zato se je napotil proti dominikanski kasarni, kjer je bil sedež Heimatschutz. Toda lahko bi bil prišel že davno prej, kajti tu je vladal divji vrvež noč in dan, dan in noč.

Takoj prve dni prevrata, ko so na mesto navalile zrevolucionirane etapne čete razpadajoče avstrijske armade, ko so se skozi koroško zaledje valile bežeče čete, se je v Celovcu organiziral Heimatschutz — obrambna organizacija vseh nemških političnih strank na Koroškem, z nalogo, da prevzame oblast, da uvede mir in red in nemoteno delovanje javne uprave. Politična naloga te centrale pa je bila, organizirati obrambo pred Jugoslavijo, ki je zahtevala slovensko Koroško zase.

V to okvirno organizacijo je takoj

Nujnost preobrazbe gospodarjenja

Glavna ovira pri zboljšanju in mehanizaciji kmetijstva je čedalje večja razlika med cenami kmečkih pridelkov in med cenami potrebnih modernih gospodarskih potrebščin, predvsem orodja in strojev, ki jih potrebuje kmetijstvo. To najbolj občuti kmet, ki s svojimi rokami prideluje svoj kruh. Dosedanje zastajanje cen kmečkih pridelkov in večajoča se draginja strojev in orodja utegne spraviti marsikatero kmečko gospodarstvo v nevarnost gospodarskega poloma. Ta nevarnost je tem bližja zato, ker že nekaj časa opažamo vedno večji padec pri cenah kmečkih pridelkov.

V zadnjih letih je sledila podražitev za podražitvijo in prav tako so tako imenovani sporazumi o mezdah in cenah, ki naj bi uravnavali razmerje med zaslužkom in cenami, gonili eden drugega. Uspeh teh sporazumov je bil za kmeta vedno bolj klavrn in je on pri zadnjem sporazumu bil bolj opeharjen, kakor vsi drugi sloji. Ker ni izključeno, da bo oblast že vnaprej skušala na tak način „reševati“ gospodarsko polomijo, si je treba ogledati bilanco dosedanjega navijanja cen.

Še ko so bile cene vsega, kar se je prodalo, uradno določene in ko zaradi nakaznic in obvezne oddaje kmečkih pridelkov konjunktura še ni določala cen, je bilo po podatkih revije „Oesterreichischer Landmaschinenmarkt“ razmerje naslednje: do 1. junija 1949 so v primeru z letom 1937 poskočile cene kmečkih pridelkov za pičlo štirikrat, v primeru z obdobjem 1938/45 pa okoli petinpolkrat. Kmetijski stroji pa so se v primeru s cenami iz leta 1937 podražili za štirikrat, v primeru z obdobjem 1938/45 pa za desetkrat. Omenjena revija tudi navaja, da so cene kmečkih pridelkov v letu 1949 nasproti letu 1948 padle za eno četrtno, ob enem pa napoveduje, da bo vsled posledic tretjega sporazuma o mezdah in cenah kmetijsko-strojna industrija zvišala cene vseh strojev za eno petino. Kakšno bo torej to razmerje v bodoče, si lahko predstavljamo, če upoštevamo, da bo zaradi prostega trga določala cene kmečkim pridelkom ponudba na trgu. Kmet, ki s preprostimi sredstvi prideluje veliko predrago, ne bo določal cene svojim pridelkom, kajti on ne bo mogel tekmovali s ce-

nami uvoženih kmetijskih pridelkov, s pridelki tuzemskih veleposestnikov pa le, če bo svojo stvar razumel. Za njega je torej nujno vprašanje, kako bo preobrazil svoje gospodarstvo.

Hitrost in spretnost bosta poleg skupnih nastopov kmetov v vseh javnih vprašanjih, v veliki meri odločilni v našem bodočem gospodarjenju. Kdor bo čakal na bolj ugodne cene ali pa na pomoč iz Marshallovega plana in se ne bo hipoma oprijel preobrazbe svojega gospodarstva, bo le še bolj zaostal, kajti cene se ne bodo zboljšale in tudi toliko oprevani Marshallov plan pomeni za po-

sameznika, če je kmet, le grože za lažje plačevanje visokih davkov.

Potreba hitrosti in spretnosti v preobrazbi našega gospodarjenja pa prinaša nebroj drugih vprašanj, katere posameznik ne more pravilno razčleniti in rešiti. To je stvar skupnih pogledov, skupnih izkušenj, skupnega dela in skupnih v eno smer naperjenih ukrepov. Ta smer pa je ohranitev zemlje slehernemu kmetu in kmetiču, kjer so živeli in delali njegovi predniki. V tem pogledu dobiva Kmečka zveza za Slovensko Koroško svoj poseben pomen, ker je razširila in podvojila svoje delo v tej smeri.

Zamisel domače selekcije svinj

V vsaki gospodarsko-napredni državi polagajo v kmetijstvu veliko važnost na selekcijo ali odbiro za pleme oz. za seme. Ker pri nas odgovorni vladni krogi nimajo interesa, da bi v živinoreji zadostili potrebam po dobrem plemenskem blagu, moramo sami pristopiti k selekciji ali odbiri. Cilj selekcije pri svinjah je v dosegi boljše izkoriščanja krme, v večji proizvodnji mesa in masti ter hitre rasti. Pri svinjah prideta pri nas v poštev pretežno nemška žlahtna in požlahtnjena pa-

sma (Deutsches Edelschwein), za osvežitev krvi pa še jorkširska pasma. Pogoji za vsako odbiro je seveda v tem, da ne plemenimo v krvnem sorodstvu, drugače nam svinje degenerirajo.

Pri selekciji moramo oceniti žival po zunanji obliki in po njenih lastnostih. Ocenitev se vrši podobno goveji živini. Ponekod se poslužujejo tudi malega lydthinovega merila. To merjenje svinj je bilo pred kratkim vpeljano in je precej ležavno, zato je boljše, da se ga ne

Besede mičejo, zgledi pa vlečejo

Tov. inž. Marko Polcer je napisal precej obširen pregled gospodarskega razvoja v okolici Št. Vidja v Podjuni v zadnjih štiridesetih letih. Ker je iz tega spisa razviden primer, kako so se v občini, kjer so imeli napredni Slovenci v občinskih gospodarskih problemih krmilo v rokah, gospodarske razmere stalno zboljšale, ga dajemo v razmišljanje vsem kmetom in vasem, da pravilno presodijo, koga naj 12. marca volijo v občino.

Slovenska kmečka zveza Sekretariat

Čeravno je naš kraj precej oddaljen od železnice in ceste, je za gospodarske razmere Slovenske Koroške dokaj napreden. Zahvaliti se ima za to naprednost dejstvu, da smo v

bivši občini Rikarja ves Slovenci kot politični činitelji igrali vedno odločilno vlogo.

Okoli leta 1910 smo v okviru Hranilnice in posojilnice v Sinči vesi kupili žitno čistilnico. To je bilo za nadaljnje pridelovanje žita odločilnega pomena, ker smo že vse polje obdelovali in še nismo poznali umetnih travnikov. Velik problem je bilo seveda tudi pomanjkanje gnoja in to tembolj, ker je v naših krajih dosti peščene in borove zemlje, ki potrebuje posebno veliko humusa oziroma gnoja. Spominjam se posevkov rži iz prejšnjih časov, ko je bila po dolgem zimskem snegu rž večinoma uničena po snežni plesni in se je potem razbohčila stoklaza. Vsled nečistega semenskega žita smo za-

poslužimo in žival ocenimo na videz. Glava naj bo čim manjša in vrat čim krajši, ker je ravno na teh delih najmanj mesa. Rilec ne sme biti predolg. Prsi naj bodo globoke in široke s širokim stavom prednjih nog; hrbet lepo raven, pri požlahtnjeni pasmi je lahko krapji in malo pobit. Bočna širina mora biti enaka prsni. Velike važnosti so krepke noge, ker mora svinja z njimi držati precejšnje teže, posebno pitanci. X-sasta staja prednjih nog ni velika napaka. Pri svinji je boljše strmo stavljanje nog. Bicelej mora biti kratek in čvrst. Koža naj je rožaste barve in porasla s finimi ščetinami, lepo enakomerno. Svetle ščetine značijo tudi zdravje živali. Živali morajo biti čiste pasme, važna je tudi pravilna barva. Telo se mora uravnati v obliki četirokotnika.

Svinjo ocenimo tudi na njeno uporabno vrednost, to je na rodovitnost. Rodovitnost ocenimo po številu prašičev, ki jih povrže, in po njihovi vrednosti, kakor tudi po številu seskov. V enem gnezdu naj ne bo manj kot osem in ne več kot 12 prašičev. Seskov naj bo čim več, najmanj 12, ker jih ima potomstvo čedalje manj. Če ima na primer oče 12 seskov in mati 12 seskov, bo to število podedovala navadno le ena tretjina mladičev, dočim bosta dve tretjini imeli manj kot 12 seskov. Svinja mora biti za svojo starost in pasmo dovolj velika in dobro razvita. Le živali, ki vzdržijo takšno zunanjo oceno, se splača držati za plemo.

Janko Gabriel

vstopila tudi deželna centrala socialno demokratične stranke in s tem ji je bil dan značaj najširšega ljudskega gibanja. Prvotni nameni bivše vladajoče gospode na Koroškem, da raznarodijo slovensko manjšino v tej deželi, so zdaj našli svoj odziv v tej obrambni organizaciji.

V nekaj dneh je ta lokalna, a v bistvu pangermanska organizacija postala gospodarica Celovca, Beljaka in nemških delov Koroške sploh. Prve dni prevrata je upravni in politični aparat na Koroškem ohromljen čakal, kaj se bo zgodilo; pričakoval je zasedbe po antantinih četah in bil celo pripravljen, predati se brez odpora tudi srbskim četam — z eno besedo — predal bi se bil samemu vragu, tako mu je strah zlezal v kosti — samo da bi si rešil kožo.

V teh dneh se je v Celovcu ustanovil slovenski Narodni svet za Koroško pod vodstvom slovenske stranke. Prevratni paniki koroških patriotskih krogov je edino pripisati, da je ta slovenska organizacija mogla vsaj nekaj dni delovati, da so nemške stranke z njo razpravljale in jo priznavale. Toda že v nekaj dneh je to simbolično tvorbo odpihnil veter. Prve dni bi bila zadostovala ena sama slovenska četa, da bi zavladovala nad Celovcem in okolici, nekaj dni nato pa je bilo že prepozno. Slovenski Narodni svet v Ljubljani je okleval z zasedanjem zaradi upravnih težkoč, tako rekoč iz prehranje-

valnih ozirov; medtem pa, ko je odlagal zasedbo in sklepal prazne sklepe, se je v Celovcu organiziral odpor; nemški nacionalizem, ki je mislil, da so ga dogodki že položili na mrtvaški oder, se je znašel in sam prevzel deželno oblast.

Glavni delež je pri tem imela koroška socialna demokracija, njeno vodstvo se je tem laže vključilo v okvir take nacionalistične rešitve, ker je bilo glede na narodnostno vprašanje na Koroškem prirepek pangermanske politike. V prirodni asimilaciji kulture velikega in razvitega gospodujočega naroda je bila socialna demokracija, kakršna je bila, tisti činitelj, ki je ves svoj pomen vdinjal pangermanskemu raznarodovanju slovenske manjšine.

S tem, da je socialna demokracija pristopila k Heimatschutzu, je vdinjala nacionalističnemu imperikalizmu ves revolucionarni val ljudstva, ki ga je bila ob prevratu zajela. In s tem je bila zapečaten usoda Narodnega sveta v Celovcu, ki ni imel za seboj množic ne v mestu ne v okolici, ki ni imel razen nacionalnih osvobodilnih gesel skoraj nobene drugega časovnega poleta, ki ni mogel postaviti revolucionarni in socialni zanesenosti avstrijskega proletariata nič enakovrednega nasproti. Bil je pač socialno bolj zaostal ...

Simbolično Gosposvetsko polje z vojvodskim kamnom, prestol stare patriarhalne svoboščine slovenskega

ljudstva, je poslalo svojina revolucionarno razpoloženega središča koroške dežele v službi reakcionarnih gospodarjev, zakopanih za okopi začasnega umika ...

V srce in v možganih tega izmalicene gibanja je stopil Rožej Klemen in že ga je zajelo z vso silo nenanega zaleta. Zdelo se mu je, da na teh starih hodnikih, med temi zidovi, pod temi oboki, na katerih so še viseli železni klini, kamor so obežali svojčas neposlušne vojake — da tukaj veje tisti vzduh, ki ga je tako želel vsrkavati.

Povsod je srečaval vojake Volkswehra, socialno demokratične vojne organizacije, ki je popolnoma prevladovala kot samostojna oblika v sestavi Heimatschutzu. Po zidovih so bili nalepljeni rdeči lepaki s kričečimi napismi, le tu in tam je zelenel kak lepak na zelenem papirju. Rožej je motril napise.

„Hinein in die Volksarmee, in die Volkswehr!“ „Aufruf der Sozialdemokratischen Partei. Kampf um die Freiheit Kärntens!“

Rožeju so se odpirale prsi in globoko je dihal, kakor bi se prerajal. Da, tu je nekaj domačega, nekaj, kar človeka dviga, nekaj, kar zadovolji, kar dvigne delavca. In s pomilovalnim nasmehom se je spomnil uklenjene in zaspane Mežiške doline. Njegova razredna zavest je visoko utripala.

Vstopil je v sobo, kjer je na vratih bilo napisano:

„Miesstalerbund“ (Zveza Mežičanov).

Tu so ga obsuli znanci. Dva iz tovarne, s katerim je leta stal skupaj pri stružnici, Jankov Franc in Coklarjey Gustl, sta ga objela kot starega vrstnika. Oba sta bila v uniformi Volkswehra. Oba sta bila ob izbruhu vojne pristopila k Jungschützom (mladinskim strelcem), oba še čisto zelena fantalina, katera je pridobil njun bivši učitelj. Ob razpadu Avstrije sta se vrnila s fronte v Celovec in stopila v mnogimi drugimi vračajočimi se vojaki v Volkswehr, da branita domovino pred čuši.

Z druge sobe so prišli novi. „Servus, servus!“

Tu so mu molili roke v pozdrav razni vrstniki, ki so že pred njim izginili iz Mežiške doline. Nekateri je spoznal, z nekaterimi so ga seznanili drugi. Z vseh obrazov je dihalo navdušenje.

„Ali si prišel! Dobro, da si prišel,“ so ga ogovarjali vse vprek.

„Kmalu bo vsa Mežiška dolina tu!“ je ves ginjen odgovarjal Rožej. (Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschloßbach 17.